

Krajowa konferencja na temat długoterminowych badań ekologicznych w Polsce (Warszawa, 10 XII 2001 r.)

Międzynarodowa sieć długoterminowych badań ekologicznych (ILTER – *International Long-Term Ecological Research*) została utworzona w 1980 roku w Stanach Zjednoczonych. W 2000 roku do sieci należało już 21 państw członkowskich, 10 zaś oczekiwało na członkostwo. Główne cele międzynarodowej sieci to promowanie, integrowanie i wspieranie długoterminowych badań ekologicznych, ułatwienie współpracy między uczestniczącymi w programie badaczami, ujednoczenie metod badawczych i systemu monitoringu środowiska przy zachowaniu oryginalności problematyki badawczej poszczególnych ośrodków, stworzenie międzynarodowej sieci baz danych i wymiany informacji, szkolenia i edukacja ekologiczna.

Polska formalnie przystąpiła do projektu w 1998 roku, zaś polscy przedstawiciele brali udział w kolejnych kongresach IILTER od 1996 roku, prezentując kolejne etapy tworzenia sieci stanowisk badawczych w Polsce. Pierwszymi polskimi obszarami badawczymi były stanowiska położone w Bieszczadach, w Puszczy Białowieskiej i na Pojezierzu Mazurskim. Oprócz nich do projektu zostały włączone także Kampinoski Park Narodowy, Zbiornik Zegrzyński oraz stanowiska w Tatrach. Dotychczas w prace polskiego oddziału IILTER zaangażowanych jest 8 instytucji i stacji badawczych.

Jednodniowa konferencja poświęcona programowi Międzynarodowych Długoterminowych Badań Ekologicznych, w której uczestniczyło ok. 35 osób, została zorganizowana przez Międzynarodowe Centrum Ekologii PAN, Branżowy Punkt Kontaktowy 5 Programu Ramowego UE (Ekohydrologia i Gospodarka Wodna), Komitet „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN, Katedrę Ekologii Stosowanej Uniwersytetu Łódzkiego oraz Polski Komitet Narodowy UNESCO/MAB. Celem spotkania była prezentacja osiągnięć polskich zespołów badawczych, prowadzących wieloletnie badania ekologiczne, stworzenie polskiej sieci integrującej działania wielu jednostek badawczych, umożliwiającej wymianę informacji między ośrodkami prowadzącymi długoterminowe badania ekologiczne oraz próba integracji polskich badań wieloletnich ze światowym programem IILTER.

W trakcie obrad przedstawiono 22 kilkunastominutowe prezentacje. Przybliżono w nich historię i strukturę międzynarodowej organizacji IILTER i jej polskiego oddziału, dorobek większości zespołów badawczych, działających w ramach polskiej sieci stanowisk IILTER oraz kilku innych, pretendujących do włączenia do sieci.

Zróżnicowanie tematów było ogromne. Prof. M. Zalewski i prof. T. Prus przedstawili znaczenie programu IILTER dla strategii ochrony środowiska na świecie oraz dotychczasową działalność sieci w Polsce. Większość prezentacji (12) była poświęcona badaniom środowisk wodnych. Przedstawiały one: wieloletnie zmiany makrobentosu w zbiornikach Solina–Myczkowce (T. Prus), efekt wieloletnich badań ekologicznych podgórskiego zbiornika zaporowego (G. Mazurkiewicz-Poraj), wieloletnie badania limnologiczne Zbiornika Zegrzyńskiego (P. Prus, Z. Kajak), sukcesję zespołów ryb w Zbiorniku Sulejowskim (P. Frankiewicz), badania porównawcze ekosystemów rzeki

wyżynnej i nizinnej w odniesieniu do dynamiki zespołów ryb (K. Krauze), dynamikę węgla organicznego w ekosystemach rzecznych w powiązaniu ze strukturą krajobrazu (A. Górniak), długoterminowe badania doliny Wisły (A. Magnuszewski), badania zlewni rzeki Jorki i jej jezior (A. Hillbricht-Ilkowska, J. Rybak), procesy mikrobiologiczne w Wielkich Jeziorach Mazurskich (R. Chróst), długoterminowe badania Wielkich Jezior Mazurskich (L. Kufel, A. Karabin), znaczenie Stacji Morskiej na Helu dla programuILTER (K. Skóra), programy badań ekologicznych Katedry Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii UŁ (G. Tończyk). Pozostałe 7 referatów dotyczyło: kierunków i dynamiki przekształceń ekologicznych na Polesiu Lubelskim (S. Radwan), długoletnich badań wpływu ozonu na ekosystemy leśne Karpat (K. Grodzińska, B. Godzik), badań procesów wpływających na pobieranie pierwiastków śladowych przez rośliny (A. Kabata-Pendias), przekształcenia struktury ekologicznej krajobrazu (T. Chmielewski), badań populacyjnych dużych ssaków w Bieszczadach dla oceny antropopresji (K. Perzanowski), badań hydrologicznych i florystyczno-fitosocjologicznych w Kampinoskim Parku Narodowym (R. Andrzejewski, M. Ferchmin, A. Andrzejewska), programu badawczego Zakładu Hydrobiologii UAM (L. Burchardt). Na zakończenie J. Bocian przedstawił możliwości finansowania długoterminowych badań ekologicznych w programach UE. Materiały pokonferencyjne, obejmujące wszystkie prezentowane programy, zostaną wydane po angielsku w formie czterostronicowych streszczeń.

Konferencję zaplanowano jako jednodniową, jednakże liczba prezentowanych referatów była zbyt duża, jak na jeden dzień obrad. Spowodowało to z jednej strony konieczność znacznego skracania niektórych, interesujących wystąpień, z drugiej zaś zmęczenie uczestników pod koniec dnia (obrazy trwały od godz. 10⁰⁰ do 18⁰⁰, z godziną przerwą na obiad). Niektóre prezentacje były zbyt szczegółowe, jak na przyjętą formułę spotkania. Wydaje się, że z pożytkiem dla całego programu, prezentacjom powinno być poświęcone mniej czasu, a dyskusji nad próbą integracji polskich badań wieloletnich ze światowym programem IILTER – więcej. Tylko jedna osoba zdołała zabrać głos w bardzo krótkiej, z powodu braku czasu, dyskusji na zakończenie obrad. Może dlatego zabrakło podsumowania wszystkich, bardzo szczegółowych programów i próby połączenia ich w kilka szerokich, obejmujących wiele dziedzin wiedzy, grup. Połączenie takie mogłoby ułatwić zdobycie funduszy z Unii Europejskiej, która chętniej finansuje duże, wielostronne projekty.